

Uttale om ei eventuell samanslåing av ungdomsstega ved skulane i Masfjorden

Underteikna har arbeidd i Masfjordskulen i til saman 39 år, med om lag like mange år på Sandnes skule og på Nordbygda skule. I løpet av desse åra har spørsmålet om samanslåing av ungdomsstega i kommunen fleire gonger kome opp som eit meir eller mindre aktuelt politisk tema. Når spørsmålet igjen er blitt aktuelt, ynskjer eg å gje ein uttale basert på erfaringar og tankar eg har gjort meg gjennom åra i skuleverket, sjølv om eg no er pensjonert frå arbeidet som lærar/rektor.

Sidan eg har best kjennskap til tilhøva på skulane på sørsida og nordsida av kommunen, vil uttalen min i hovudsak dreia seg om ei eventuelle samanslåing av desse to ungdomsstega. Kommunen har også bede spesielt om uttalar som vedkjem ei slik samanslåing.

Ei større endring i skulestrukturen fører til endringar i mange og ulike sider av skuletilbodet for dei unge. Ein må då vurdera kvar side for seg, samstundes som ein må ha heilskapen for auge og ikkje sjå seg blind på ein eller to einskilde faktorar. Eg vel difor å disponera denne uttalen slik at eg punktvis tek for meg vesentlege sider der eg freistar å belysa både positive og negative verknader av ei samanslåing.

***Reisetid**

At ein del elevar vil få ei monaleg lengre og meir slitsam reise til skulen, er nok eitt av dei viktigaste argumenta mot ei eventuell samanslåing av ungdomsstega. Spørsmålet er kor lang reisetida i realiteten vert, om ho vert så mykje lengre enn dagens skuleveg for dei elevane som reiser lengst at det vil gå ut over kvaliteten på skuledagen. Dette kjem også an på kor eit eventuelt samanslått ungdomssteg vert lokalisert. Det er også eit spørsmål om korleis skyssen vert organisert, og om ein t.d. kan finna betre løysingar på busstransporten på nordsida av fjorden der rutene inneber ein del venting og «dobbelkøyring» for enkelte elevar.

Dersom planane om bru over fjorden kan realiserast, vil argumentet om reisetid bli mindre vesentleg.

***Skulemiljø/oppvekstmiljø**

Alle skulane i Masfjorden har generelt eit positivt og godt skulemiljø. Men med så få elevar på kvart årssteg, ser ein også at der kan vera klåre minussider samanlikna med eit litt større miljø. Når elevane er blitt tretten år, har dei i alt vesentleg gått i same gruppe/klasse i minst ti år (barnehage/skule). Dette kan vera trygt og godt, men kan også medføre avgrensa høve til utvikling både fagleg og sosialt samanlikna med å ha samspel med fleire jamaldringar. I små klassar er det fare for at det utviklar seg faste sosiale mønster og fastlåste forventningar til kvarandre. Ved å koma saman med elevar frå ein annan skule, kan desse mønstra bli brotne opp, slik at elevar kan blomstra både fagleg og sosialt.

Det har blitt peika på at det lettare kan oppstå mobbing når klassane vert større og miljøet mindre oversiktleg. Til det er å nemna at om ein slår saman ungdomsstega på Sandnes og Nordbygda, vil ingen klasse bli det ein kan kalla stor, heller ikkje skulen som heilskap. Lærarar og assistentar vil framleis kunna ha god oversikt og kontakt med kvar einskild. Landsomfattande statistikk syner dessutan at det ikkje kan påvisast samanheng mellom førekomst av mobbing og storleik på skular.

Ser ein på oppvekstmiljøet i ein litt større samanheng, kan ein sjå for seg at når elevar går saman i skuletida, vil dei også lettare søkja saman på fritida. At ein då må nytta ferje for å koma til og frå, vil i mange tilfelle vanskeleggjera dette i praksis. Ein kan også sjå for seg at nokre fritidstilbod kan bli sentraliserte, og at dei av den grunn vil mista oppslutnad, noko som vil vera eit tap.

Då ungdomsskulen vart innført og gjort obligatorisk i Masfjorden, var det som ein sentralskule for heile kommunen, lokalisert til Sandnes skule. Dei elevane som då gjekk der, snakkar framleis om kor kjekt det var å bli kjende med ungdommane frå andre delar av kommunen. Noko viktig argument i seg sjølv er dette ikkje, men med tanke på kva det kan skapa av samkjensle og forståing innbyggjarar imellom i ein liten kommune, er det likevel ikkje uvesentleg. I ei tid med sterke sentraliseringstendensar, treng Masfjorden samhald og samarbeid for å overleva og utvikla seg vidare.

***Læringsmiljø**

Elevmiljø og læringsmiljø heng naturleg saman, og skulane i Masfjorden har i mange år utmerka seg med gode resultat, spesielt når det gjeld grunnskulepoeng. Men på same måte som når det gjeld det sosiale miljøet i ein klasse, kan møte med nye klassekameratar og nye lærarkrefter, vera med på å skapa ny giv og utvikling også fagleg. Dette er sjølv sagt likevel ikkje nokon garanti, eit skifte kan også skapa usikkerheit. Men igjen: Det er ikkje snakk om store og uoversiktlege miljø, og sjansen er stor for at nye konstallasjonar i klasserom og friminutt vil kunna gje positive utfordringar både for den einskilde og klassefellesskapet.

Ein del år tilbake vart valfag gjeninnført på ungdomssteget i norsk skule, men då i ei anna form enn tidlegare, og med krav om karakter i faga. På den måten vert faget viktigare for vidare utdanning for elevane. Med så lågt elevtal som skulane i Masfjorden har, er det ikkje økonomi til å bruka mange lærartimar på dette faget. Dette gjer at dei i realiteten ikkje kan tilby meir enn høgst to fag, og valet vert for mange dermed ein illusjon. Sjølv om valfaga no har fått fastare rammer enn tidlegare, er dette fag som kan vera med på å gjera skuledagen lettare og trivelegare for elevar som slit i dei obligatoriske faga. Men det føreset at dei kan velja fag dei har interesse for.

Same avgrensinga finn ein i høve til språkfag, kanskje endå viktigare når det gjeld vegen vidare for den einskilde. Her er det avgjerande at skulane har lærarar med undervisningskompetanse i eit språkfag utanom engelsk for å kunna oppfylle minstekravet til det tilbodet elevane etter forskrifta skal ha.

Modellen med tre 1-10 (tidlegare 1-9) skular i Masfjorden har på dei fleste område fungert godt, sjølv om det ikkje automatisk tilseier at dette er ein modell som skal vera fredda for all framtid. Det ein må ha i mente ved ei eventuell samanslåing, er at den skulen som avgir sitt ungdomssteg, høgst sannsynleg vil føla dette som eit tap. Alle skulane har gjennom åra utvikla ein kultur for samarbeid på tvers av barne- og ungdomssteget, og hovudstega har drege vekslar på kvarandre. Dette gjeld m.a. i større sceneoppsettingar, ved juleavslutningar, ulike turneringar og andre tiltak i skule- og bygdemiljøet, tiltak som har vore med på å gje skulane identitet og status. Ved ei eventuell samanslåing vil dette føre til endringar både på «avgivarskulen» og «mottakarskulen». Truleg vil desse endringane bli mest merkbare til å byrja med, på sikt vil ein kanskje kunna oppleve at ein samla sett kjem ut på pluss-sida også her.

***Lærarkompetanse**

Lærarstaben i Masfjorden har i dag ein relativt høg gjennomsnittsalder, og ganske mange lærarar vil nå pensjonsalder dei komande 5 – 10 åra. Dette er stoda også på landsplan, samstundes som ein er inne i ein fase der lærarutdanninga er gjort 5-årig, slik at det vil ta ekstra lang tid å få utdanna nye lærarar til å fylla opp stillingane som etter kvart vert ledige. Lærarsituasjonen i Masfjorden kan om

nokre år bli bortimot prekær. Ei samanslåing av ungdomsstega vil ikkje løysa ei eventuell krise, men vil sannsynlegvis gjera situasjonen noko enklare.

Så små som ungdomsstega er i dag, vil der som regel (i beste fall) finnast ein lærar med godkjent undervisningskompetanse i kvart fag. Dette vil kunna fungera, slik det stort sett gjer pr. i dag, men det gjer eit fattig fagmiljø for dei som underviser og skal halda seg oppdatert og utvikla både seg sjølv og elevane. Undervisningsbøra kan også bli stor ved at ein og same lærar må ta alle tre årsstega i t.d. norsk. Eit samanslege ungdomssteg vil truleg kunna bøta **litt** på dette. Samstundes vil der vera ein fare for at den skulen som sit att som rein barneskule, kan oppleve at det vert endå vanskelegare å rekruttera lærarar med godkjent kompetanse for undervisning av sine elevar.

***Bygningar og fysiske tilhøve**

Sjølv om både Sandnes og Nordbygda skule har hatt monaleg høgare elevtal enn det dei har pr. i dag, er det usikkert om nokon av dei er store nok/ har store nok klasserom til å huse eit samanslege ungdomssteg. Sidan eg pr. i dag ikkje jobbar i skulen lenger, tykkjer eg det er vanskeleg å seia noko bastant her. Eg trur likevel at begge skulane med omstillingsvilje og nytenking kring bruken av skulane vil kunna klara å få det til som ei mellombels ordning. Men det vil neppe vera **gode** løysingar, og slett ikkje løysingar for framtida. Og skal ein først gjera omfattande endringar i skulestrukturen, må det vera ordningar som er sikra både organisatorisk og økonomisk.

***Økonomi**

Også her vert det vanskeleg for meg å vera særleg konkret, all den tid eg no ikkje har det innsynet og ansvaret eg hadde då eg var rektor. Tek ein høgde for kostnader med ei bygningsmessig tilrettelegging og auke i skyssutgifter, vil der truleg vera lite å tena økonomisk dei første åra. Ein slik kalkyle må utarbeidast av dei med innsyn og kompetanse i kommunen, og så må det takast ei politisk avgjerd ut frå ei heilskapsvurdering der elevens beste, og ikkje økonomi i seg sjølv, veg tyngst.

***Heilskapsvurdering**

Etter ei heilskapsvurdering trur eg der vil vera fleire føremoner enn ulemper ved å samla elevane på nord- og sørsida av Masfjorden til eitt felles ungdomssteg, lokalisert til anten Sandnes skule eller Nordbygda skule. Eg trur likevel det vil vera klokast å venta med å ta ei politisk avgjerd om dette før ein veit om Masfjordbrua vert ein realitet. Når bruvedtaket er på plass, same kva det måtte innebera, kan konsekvensane utgreiast meir realistisk. Det som vil vera svært uheldig, er om det oppstår langvarig usikkerheit i høve framtida for ungdomsskulen i Masfjorden. Det er ein situasjon mange skular rundt om i landet har opplevd og opplever, og som verkar svært negativt inn på trivsel, skulemiljø og utvikling.

Masfjordnes 22.09.18

Berit Lygre

